

ХРОНИКА

Miljan GOGIĆ

PROMOCIJA KNJIGE: *CRNA GORA I NJEMAČKI
RAJH. DOKUMENTI IZ POLITIČKOG ARHIVA SLIŽBE
INOSTRANIH POSLOVA U BERLINU 1906-1914.*
(TOM I 1905-1910)

U organizaciji Univerziteta Crne Gore i Instituta za istraživanje Istočne i Jugoistočne Evrope (Institut für Ost-und Südosteuropaforschung - Regensburg), u Sportskom i kulturnom centru UCG u Podgorici, 18. maja 2018. godine održana je promocija knjige „Crna Gora i Njemački Rajh. Dokumenti iz Političkog arhiva sližbe inostranih poslova u Berlinu 1906-1914“ (Tom I 1905-1910).

Pokrovitelji prvog javnog predstavljanja knjige bili su Ministarstvo vanjskih poslova Crne Gore i Ambasada Savezne Republike Njemačke u Podgorici. Knjiga koja je bila predmet pažnje javnosti zapravo predstavlja prvu fazu realizacije crnogorsko-njemačkog projekta, publikovanja dokumenta diplomatskih predstavnika Njemačke u Crnoj Gori u periodu od 1906. do 1914. godine. Ovakva vrsta naučne saradnje u oblasti društvenih nauka – istorije – je jedinstvena u praksi naučne saradnje dvije zemlje. Osim naučnih kontakata Istorijskog instituta Crne Gore i Instituta za istraživanje Istočne i Jugoistočne Evrope za dogovor oko njegove realizacije i početak rada na ovom projektu, veliki doprinos su dali Ministarstvo vanjskih poslova Crne Gore i Ministarstvo Savezne Republike Njemčke. Za sam početak aktivnosti u realizaciji naučne saradnje dva instituta veliki značaj je imalo angažovanje tadašnje ambasadorke u Saveznoj Republici Njemačkoj Nj.E. Vere Kuliš. Pomoć koju su ambasadorka Kuliš i njeni saradnici pružili ogledala se u prikupljanju velike količine arhivskog materijala, diplomatskih predstavnika Njemačkog Rajha u Crnoj Gori za period 1906-1908. Nakon što je taj materijal bio prikupljen i o tome upoznata ambasadorka SR Njemačke u Crnoj Gori svjesna krupnog značaja razvijanja naučne saradnje SR Njemačke i naše zemlje, ona se snažno založila da najprije sredstvima Ambasade, a zatim obraćanjem Ministarstvu spoljnjih poslova SR Njemačke, obezbije-

di značajna sredstva za finansiranje rada na prvoj knjizi crnogorsko-njemačkog projekta.

Kratak pregled postupaka koji su prethodili pojavi publikacije koja je promovisana 18. maja 2017. objašnjava i razloge zbog čega su, na prvom javnom predstavljanju knjige „Crna Gora i Njemački Rajh. Dokumenti iz Političkog arhiva službe inostranih poslova u Berlinu 1906-1914“, osim promotora akademika Đorđa Borozana i prof. dr Saše Kneževića govorili i ambasadorka Vera Joličić-Kuliš i ambasador Hans Günther Mattern.

Ambasadorka Kuliš u svom obraćanju, osim obradovanosti što je u okviru edicije „Diplomatske sveske“ objavljen prvi tom od dvije planirane publikacije iz crnogorsko-njemačkih diplomatskih odnosa, naglasila je da knjiga koja je te večeri predstavljena javnosti „hronološki dokumentuje jedan historijski period crnogorsko-njemačkih odnosa i jedno posebno vrijeme za tek međunarodno priznatu državu Crnu Goru i njenu diplomatiju“. Svoje zadovoljstvo zbog pojave ovog izdanja pokazala je i emotivnim iskazom da je „riječ o jednom očaravajućem vremeplovu i dragocjenom svjedočanstvu kako sa historijskog tako i sa stanovišta diplomate-praktičara“. Dodala je i to da: „Ima simbolike u tome da je upravo u Berlinu 1878. godine Crna Gora slavila formalni trijumf nakon viševjekovne borbe za slobodu. Crna Gora je na Berlinskom kongresu priznata za nezavisnu suverenu evropsku državu i time zvanično upisana u knjigu međunarodnog prava, politike i diplomatije“.

Njegova ekselencija Mattern takođe je izrazio visok stepen važnosti izdanja knjige „Crna Gora i Njemački Rajh. Dokumenti iz Političkog arhiva službe inostranih poslova u Berlinu 1906-1914“ istakavši da se kroz njen sadržaj „može duboko zaroniti u historiju crnogorsko-njemačkih odnosa i vratiti se u period koji je na Zapadnom Balkanu bio izuzetno bremenit događajima: u deceniju prije izbijanja Prvog svjetskog rata“. Kazao je i to da knjiga predstavlja dragocjen doprinos izučavanju crnogorsko-njemačkih odnosa, posebno na bilateralnom planu. U toku izrade knjige veliki trud su uložili priređivači: dr Senka Raspopović, dr Konrad Clewing i dr Radoslav Raspopović, odnosno urednici dr Radoslav Raspopović i dr Konrad Clewing. Ocijenio je da se uloženi trud pomenutih u ovu naučno-kritičku ediciju izvještaja ne može adekvatno nagraditi.

Akademik Đorđe Borozan je istakao značaj arhivskih izvora inostrane provenijencije za proučavanje historije Crne Gore. U tom kontekstu istakao je poseban značaj promovisanja publikacije koja je rijetka sa stanovišta sadržaja, tj. dvojezičnog publikovanja arhivskih izvora iz Političkog arhiva u Berlinu.

Prof. dr Saša Knežević je u svom obraćanju podrobno analizirao sadržaj knjige, ulazeći municiozno u sve detalje koji ovu knjigu izdvajaju iz dosadašnje izdavačke prakse u Crnoj Gori. Kao dobar poznavalac spoljnopoliti-

tičkih odnosa u navedenom periodu i istorije njene diplomatije, podvukao je značaj koji ovaj zbornik dokumenata može imati za dalje proširenje naučno-istraživačkih rezultata kako na nove problemske cjeline, tako i na pitanja na koja su do sada nedostajali potpuniji odgovori.

Urednici izdanja, dr Konrad Clewing i dr Radoslav Raspopović, iskazali su ne samo lično zadovoljstvo nego i veliki interes njihovih načnih institucija u pogledu dostignutog nivoa naučne saradnje, ali, takođe, iskazali i svoju uvjerenost da se ona mora obogatiti ne samo realizacijom narednog, Toma II, već i širenjem na nove naučno-istraživačke prostore iz odnosa dvije zemlje. Istakli su da za to postoji ne samo naučna potreba, već i da bogatstvo neistraženih arhivskih fondova, posebno u njemačkim arhivima, nedvosmisleno upućuje na formulisanje novih projektnih projekata i novih istraživačkih tema.

Urednici ovog izdanja izrazili su zahvalnost ne samo ministarstvima spoljnih poslova jedne i druge zemlje i ambasadorima koji su realizaciju ovog projekta podržali, već i svim ostalima, uključujući i domaćina promocije, Univerzitet Crne Gore, a takođe i svima koji su prvom javnom predstavljanju ove knjige prisustvovali. U izlaganjima urednika izdanja objašnjen je usaglašeni metodološki postupak kojima su se predstavnici dva instituta rukovodili, kao i brojne poteškoće tehničke i komunikacijske prirode sa kojima su bili suočeni.

S obzirom na to da je knjiga izašla iz štampe 2016. godine, njenim publikovanjem obilježena su dva krupna datuma: deset godina od obnove crnogorske nezavisnosti i 110. godina od uspostavljanja crnogorsko-njemačkih odnosa. Ono što je dominiralo u izlaganju većine govornika je da Njemačka, kako u prošlosti tako i danas, ima posebno mjesto u spoljnopoličkom životu Crne Gore. Naglašeno je prijateljstvo i partnerstvo dvije zemlje, kao i očekivanja da će se u godinama koje slijede, kako je kazala ambasadorica Kuliš: „na temelju naših odličnih političkih odnosa, unapređivati saradnja i razvijati budući odnosi unutar porodice evropskih i euroatlantskih naroda“.

Uz čestitke svima koji su dali doprinos pojavi ovog toma, ocijenjeno je da, kao element kulture sjećanja, ova publikacija predstavlja spoj istorije i tradicije dvije države.